

VIERING WILLEM DE ZWIJGERKERK 7 OKTOBER 2018

Orgelspel

Welkom door de ouderling van dienst

Beste mensen,

De afgelopen dagen zijn de beelden de wereld rondgegaan van de verschrikkelijke ramp op Sulawesi. Beelden die stil maken, onmachtig. Zoveel leed, zoveel slachtoffers. We hebben er geen woorden voor. We kunnen bidden, doneren... én zingen. Zingen om hoop, om troost, zingen om liefde.

Kerk in Actie heeft alle kerken in Nederland gevraagd om dat zingen vandaag samen te doen en zo vanuit onze eigen kerk samen het grootste koor van Nederland te vormen. Gevraagd is om van psalm 130 vers 1 te zingen. 'Uit de diepten van ellende'. Voor iedereen die meezingt vanmorgen zal de diaconie een euro storten op de landelijke rekening voor de hulp aan Sulawesi. We zingen het psalmvers tijdens de gebeden.

Gemeente gaat staan

Zingen: 'Rond het licht dat leven doet', lied 287: 1, 2 en 5

Vorbereiding in stilte

Bemoediging en drempelgebed

Eeuwen lang
kwamen mensen naar deze plek
met hun vreugde,
hun verdriet,
en hun vragen.

Ze vertelden elkaar verhalen.
Ze zongen met heel hun hart.
Over het geheim van het leven.
Over goed en kwaad.
Over diepe dalen en grote hoogten.

Soms vingen ze
een glimp van licht
werd het stil in hun hart
en ruim.

Wij zijn als zij.
We staan in een lange geschiedenis
van mensen die proberen om elkaar
en God de ruimte te geven.
En dat doen we deze kerk, in deze ruimte,
die al zolang tot nadenken stemt.

Daarbij horen de aloude woorden,
die wij in verbondenheid met al die generaties samen uitspreken:

Voorg: Onze hulp is in de naam van de Heer

Allen: Die hemel en aarde gemaakt heeft

Voorg: O God, keer u om naar ons toe

Allen: Doe ons weer leven met hart en ziel

Voorg: Laat ons, o Heer uw liefde zien

Allen: En schenk ons uw heil

- de gemeente gaat zitten, de tafelkaarsen worden aangestoken -

Zingen: 'Juicht Gode toe, bazuin en zing', Psalm 100

Inleiding

Het Bijbelboek 'Psalmen' is misschien wel het Bijbelboek dat het meest wordt gebruikt en waaruit vaak wordt geciteerd. De liederen hebben ontelbare mensen door de eeuwen heen vergezeld op hun levensweg, in goede en kwade dagen. Psalmen bejubelen de schoonheid van de schepping, maar schreeuwen ook hun afschuw uit over alle haat en onrecht in de wereld. Er wordt in psalmen geklaagd en geprezen, getwijfeld en geloofd, geraasd en zachtjes gefluisterd, gehuild en getroost en lief gehad. De verscheidenheid van het Bijbelboek is enorm.

Schrijver en dichter Karel Eykman heeft ze alle 150 naar de tegenwoordige tijd vertaald. Hij woont hier niet ver vandaan.

In het Olympische Kwartier en bood aan een keer naar de Willem te komen om mee te werken aan een kerkdienst. Vandaag leest hij een aantal van zijn heel verschillende psalmbewerkingen voor. Zijn teksten worden afgewisseld door korte overwegingen en gezongen psalmen. Dat betekent dat de viering een wat andere opbouw heeft dan gewoonlijk, hij staat helemaal in het teken van de psalmen. We zullen ook veel zingen vanmorgen, dat kan natuurlijk niet anders als het over psalmen gaat.

Zingen: 'Zegen, mijn ziel, de grote Naam des Heren', Psalm 103: 1, 2

Kyrië: 'Met Mozes op weg', Psalm 103 (Karel Eykman)

Hij wees Mozes de weg
en herinnert ons daaraan.
Nu ligt het op onze weg
die weg te gaan.
Je kan van geluk spreken
met zo'n God
die je niet inwrijft
wat je hebt misdaan
die je niet inpepert
wat verkeerd is gegaan
die niet blijft hangen
in eeuwige verwijten.

Want hij weet hoe wij zijn.
Hij kent ons, wij, zijn mens.
Hij weet hoe het ons vergaat
als een plantje dat verdort in de zon
en verwaait in de wind.
Daarom heelt hij wat kapot ging
en lost elke schuld af.
Hij wees Mozes de weg
en herinnert ons daaraan.
Nu ligt het op onze weg
die weg te gaan.

Lied: 'Laat als ik roep mij op U hopen', Psalm 4:1

Overweging - deel I

Psalmen zijn niet eigentijds en toch ook weer wel. Als je door het psalmenboek heen bladert en af en toe een tekst leest, zie je gelijk al dat hun taal niet de onze is, ons soms vreemd is.

Tegelijkertijd is het boek Psalmen misschien wel het boek uit de Bijbel dat het meest toegankelijk en geliefd is, want ze gaan over van alles, die honderdvijftig psalmen. Alle mogelijke manieren waarop mensen kunnen reageren op het leven, op de vragen 'wie ben ik' en 'wie is God', die komen in het boek aan bod.

Als je het openslaat en er in begint te lezen, neem je dan voor om niet te snel je oordeel klaar te hebben. Want er staan behalve prachtige ook heftige woorden in de psalmen, laat zo'n tekst dan voorlopig liggen. Maar als je werkelijk zoekt moet het wel heel vreemd zijn als je niets vindt dat je raakt. Er is haast altijd wel een psalmtekst die past bij wat jij meemaakt in jouw eigen leven.

Bij zo'n tekst kun je dan even stil blijven staan, misschien wordt het wel jouw eigen lied. Het is ook het moment waarop de actualiteit van de psalmen aan het licht komt. Dan ontdek je dat ze stem proberen te geven aan dat wat na al die eeuwen nog altijd onveranderd in het mensenleven aanwezig is: de verwondering om ons bestaan, de diepe dalen en grote hoogten die mensen meemaken, het verlangen naar recht, rust en vrede, niet alleen voor jou en de jouwen, maar juist ook voor heel deze verscheurde aarde, voor de verdrukten en verliezers.

Psalmen wakkeren het vertrouwen aan dat jij als mens gedragen wordt door de God wiens naam is 'Ik ben erbij', of 'Hij-die-is' zoals psalm 81 het verwoordt die we hier na zingen. Die naam van God betekent jij mensenkind bent niet alleen. Vertrouw daar maar op. Psalmen voeden het geloof dat je als mens niet verloren en niet onbetekenend bent, maar bij name door de Eeuwige gekend.

Glorialied: 'Jubel God ter eer', Psalm 81: 1, 2, 5 en 8

Psalm 18: 'Vertrouwen' (Karel Eykman)

Wat dat toch met me is
ik weet het niet.
Zo'n gevoel dat ik nu heb
hoe noem je dat?

Als het maar even kan
verzet ik hele bergen.

Als het maar even wil
spring ik over een muur.

Nu zit ik opeens goed
en ben ik op mijn plek.
Vandaag heb ik de wind mee
en maak ik weer vaart.

Waar haal ik dat vandaan?
Ik weet het niet.
Dat je jezelf vertrouwt
hoe noem je dat?

Hoe geef ik dan een naam
aan dat rotsgevoel in mij?
Als dat vertrouwen is
is dat dan de naam van God?

Als hij in mij gelooft
geloof ik ook in hem.
Als hij op mij vertrouwt
vertrouw ik mij ook hem toe.

Lied: 'Heer, die mij ziet zoals ik ben', Psalm 139: 1 en 2

Overweging deel II

Vanouds heeft het spreken met en over de Eeuwige het nooit zonder poëzie en muziek gedaan. Hoe de psalmen precies werden gezongen in het verre verleden, in de tempel in Jeruzalem, dat weten we niet. Een enkele keer staat er boven een psalm een aanwijzing voor de melodie of wijze van zingen, maar we weten niet meer waar dat naar verwijst. Wat we wel weten is dat de eerste christenen in Rome onder andere werden vervolgd omdat ze één dag per week de arbeid neerlegden, samen kwamen met vrouwen, mannen, slaven en vrije burgers om het brood te delen en liederen te zingen. Zingen schijnen de christenen ook door de week te hebben gedaan, op vaste momenten van de dag, zoals dat nu nog in kloosters gebeurt. Tegenover elkaar in wisselende koorzang.

'Zingt elkaar toe in psalmen, hymnen en liederen, wat de Geest je maar te zingen geeft. Zing en speel voor de Eeuwige met heel je hart', dat schrijft Paulus aan de eerste christenen in de stad Efeze.

De toon- en dichtkunst, de zanger en de dichter, horen thuis in de christelijke gemeente. Want gezongen woorden en poëzie raken niet alleen het hoofd, maar ook het hart. Misschien dat daarom vroeger niet werd voorgelezen uit de Bijbel, maar voorgedragen op verhoogde toon. De voorzanger, de cantor, was ook de lector, degene die op zangerige toon de Schrift voorlas. In de synagoge en de moskee gaat dit nog steeds zo.

Zonder muziek en poëzie gaat het niet. Daarom is de kerk een plek gebleven waar je samen zingt, van oude psalmen tot nieuwe liederen. In de tv serie over de 80-jarige oorlog hoorde ik van de week dat het zingen van de psalmen iets revolutionairs was voor de eerste protestanten, gevaarlijk was het ook. Ze werden deelnemers aan de liturgie in plaats van toeschouwers.

Voor dichters en muzikanten werden de psalmen een inspiratiebron om zelf te schrijven en te musiceren. Zo verzamelde de kerk een schat aan liederen. Want dat waarin we geloven, dat waarop we hopen en vertrouwen, is niet te vangen in woorden alleen. Daar het je het surplus van de muziek voor nodig. Een lied neemt je mee, tilt je boven jezelf uit. Een lied brengt je hele lijf in beweging. Zingen is tweemaal bidden heeft kerkvader Augustinus volgens de overlevering gezegd. Een dichter uit onze tijd, Willem Barnard, veel liedboekliederen zijn van zijn hand, zei dat zingen in de kerk niet zozeer uiting van geloof is, maar 'inning' van geloof. Als je zingt, zing je je het geloof te binnen.

Lied: 'Ik wil van God als van herder spreken', Psalm 23: 1

Psalm 23: 'Vrolijk schaap' (Karel Eykman)

Was ik een schaap
was hij mijn herder.
Was ik een schaap
bracht hij mij verder.

Hij wist waar groen grasland was
en fris en helder water.
Als ik weg wilde lopen
gaf hij mij een tik met zijn stok.
En was ik zoek
ging hij mij zoeken.
Was ik stom
ging ik verdwalen

Hij keerde om
om mij te halen.
Ik was niet bang
want hij was bij me.
Al moesten we langs smalle enge paden
ik durfde best, want leeuwen of wolven
jaagt hij de stuipen op het lijf.
Wie kwaad wil doen, lacht hij vierkant uit.

Ik voelde mij goed
ik kon op hem bouwen.
Ik kreeg weer moed
had weer vertrouwen.
Hij moedigt mij aan en maakt mij dapper.
Met hem erbij lukt het mij
alle dagen van mijn leven.

Was ik een schaap
dan wist ik het wel.

Zingen: Psalm 23: 2 en 3

Psalm 56: 'Een ander woord voor God' (Karel Eykman)

God, toe, help me even aan dat woord
waar ik niet op komen kan
hoe ik u noemen kan
het woord dat ik zoek.

Ja, dat ik adem en besta
dat ik door de straten ga
met de wind in mijn haren
dat noem ik: vanzelfsprekendheid.

Maar nu, na alles wat ik heb meegemaakt
en het scheelde geen haar
of ik was er aan onderdoor gegaan
nu zoek ik een ander woord.

Nu ik adem en besta
nu ik door de straten ga
met de wind door mijn haren
nu noem ik u: dankbaarheid.

Ja, nu! Nu weet ik opeens het woord
waar ik maar niet op komen kon
waarmee ik u noemen kan
het woord dat ik zocht: dankbaarheid.

Overweging deel III

En als het niet gaat. Als je geen dankbaarheid voelt. Als je stem stopt,
als je de juiste toon kwijt bent, overmand door verdriet, door het duister,
door angst, door onrecht. Als je verlamd bent, ingehaald door de
snelheid van het bestaan en je het leven niet meer aan kan? Wat dan?
Wat heb je dan aan die psalmen?

Psalm 107: 'De weg kwijt' (Karel Eykman)

Ik weet niet meer waardoor
ik voel mij asielzoeker in eigen land
dakloze zwerver in eigen huis
en nergens ben ik op mijn plaats.
Afslag gemist, niet meer op de kaart te vinden.

Ik weet niet op wat voor manier
maar ik moet omkeren naar waar ik begon
en teruggaan naar waar ik stond
om over te houden wat mij nog rest.
Afrekken helpt niet meer, ik moet stoppen.

Ik weet niet hoe u dat doet, God,
maar geef mij een plek waar ik kan zijn
een vluchtstrook voor mijn angst
en een stad om te bewonen.
Tot mijn kern teruggebracht, op adem gekomen.

Overweging IV

Probeer er op te vertrouwen dat het lied van hemel en aarde, het lied
van de Eeuwige, sterker is dan je denkt. Dat het niet weg is als jij het
geen stem kunt geven. Hier op aarde doen anderen dat dan voor jou. En
hoog in de hemel houden engelen de lofzang gaande. Wij hoeven alleen
maar mee in te stemmen als we dat kunnen en de juiste toon op te
vangen, als een geschenk uit de hemel, als een groet van de Eeuwige.

Lied: 'Uw woord omvat mijn leven', Psalm 119 a

Gebeden met woorden van Psalm 146 (Karel Eykman)

Laten wij bidden met woorden van Psalm 146.

Als ergens iemand voor elkaar weet te krijgen

dat wie verblind is
weer zicht kan krijgen
en wie verdoofd is
gehoor vindt

dat wie sterft van de honger
eten kan vinden
en wie klem zit
toch los komt

dat wie eruit ligt
binnengehaald kan worden
en wie gebukt gaat
zijn rug weer recht

dat wie alleen is
wordt opgevangen
en een kind op straat
beschermd is

dan kan God niet ver zijn.

Voorbeden

We doen voorbede voor de nabestaanden van de familie in de Herculesstraat, ook voor burens en anderen in de straat, waar zich zo'n afschuwelijk en enorm triest familiedrama heeft afgespeeld. Waarom God gebeuren deze dingen? We kunnen er met ons verstand en gevoel niet bij. Draag ons Eeuwige door zulke moeilijke tijden heen en laten wij ook elkaar proberen vast te houden en te dragen.

We bidden voor de mensen op Sulawesi, getroffen door zo'n grote ramp dat het amper te bevatten is. Geef hen hoop in bange dagen. Dat zij zien en ervaren dat mensen wereldwijd hen te hulp schieten. In verbondenheid met hen zingen we het eerste couplet van Psalm 130.

Stil gebed

We zijn stil om voor het aangezicht van God te noemen wat wij op ons hart hebben.

Onze Vader gezongen – lied 369 b

Tot slot zingen wij het aloude gebed dat Jezus ons leerde.

Mededelingen en collecten

Slotlied: 'Zolang wij ademen', lied 657

Zegen (beantwoord met gezongen 'Amen')

Ik wil jullie Gods zegen meegeven.

Als teken van die zegen open ik mijn handen
en ik vraag jullie, om in de Naam van God,
mensen om je heen met open handen tegemoet te gaan!

De Eeuwige zegene ons en behoede ons.
De Eeuwige doe zijn aangezicht over ons lichten
en zij ons genadig.
De Eeuwige kere zijn aangezicht naar ons toe
en geve ons vrede.
Amen (gezongen).